

Гж-7085/16

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У
БЕОГРАДУ
Гж-7085/2016
08.11.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Драгане Бољевић, председника већа, Милице Аксентијевић и Снежане Живковић, чланова већа, у парници тужиоца АА, чији је пуномоћник АБ адвокат, против туженог ББ, чији је пуномоћник АБ1 адвокат, ради утврђења, одлучујући о жалби туженог, изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П-25972/12 од 04.04.2016. године, у седници већа одржаној дана 08.11.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба туженог и ПОТВРЂУЈЕ решење садржано у ставу трећем изреке пресуде Првог основног суда у Београду П-25972/12 од 04.04.2016. године.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Првог основног суда у Београду П-25972/12 од 04.04.2016. године у ставу првом изреке тако што се ОДБИЈА тужбени захтев да се утврди да је тужилац АА из Београда сувласник са уделом од 1/6 идеалних делова стана аа по основу права на нужни део на заоставштини пок. ПП, бив. из Београда, што би тужени ББ из Београда био дужан трпети и дозволити да тужилац своје право упише у јавној књизи.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу другом изреке пресуде Првог основног суда у Београду П-25972/12 од 04.04.2016. године тако што се ОБАВЕЗУЈЕ тужилац АА из Београда да исплати туженом ББ из Београда износ од 98.250,00 динара на име трошкова парничног поступка.

Образложење

Гж-7085/16

Побијаном пресудом, ставом првим изреке, утврђено је да је тужилац сувласник 1/6 стана бр.3, ближе описаног у овом ставу изреке по основу права на нужни део на заоставштини покојне ПП, што је тужени дужан трпети и дозволити да он ово своје право упише у јавној књизи. Ставом другим изреке обавезан је тужени да накнади тужиоцу трошкове поступка у износу од 163.425,00 динара, док је ставом трећим изреке одбијен предлог туженог да суд одреди прекид овог поступка до правноснажног окончања поступка П-9743/12 који се води пред Другим основним судом у Београду.

Против наведене пресуде тужени је благовремено изјавило жалбу побијајући је из свих разлога прописаних одредбом члана 373. став 1. Закона о парничном поступку. Жалбене разлоге је образложио и жалбени предлог изнео.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 386. Закона о парничном поступку - ЗПП ("Службени гласник РС", бр.72/11, 49/13-одлука Уставног суда, 74/13-одлука Уставног суда, 55/14), Апелациони суд у Београду је оценио да је жалба туженог делимично основана.

У проведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 1, 2, 5, 7. и 9. ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности, а због којих би се побијана пресуда морала укинути. Осим тога, у првостепеном поступку није учињена ни битна повреда одредаба парничног поступка из тачке 12. наведеног става, на коју тужени жалбом указује, јер је изрека пресуде разумљива, не противречи сама себи ни датим разлозима, који су дати у погледу свих битних чињеница, а логично и недвосмислено произлазе из изведених доказа, услед чега пресуда нема недостатака због којих се не би могла испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су браћа по оцу СС, који је преминуо је 25.02.2006. године, пре своје мајке ПП, која је преминула 04.11.2009. године. Право на наслеђе по законском реду наслеђивања иза сада покојног оца парничних странака полажу његова деца и то овде тужилац, тужени и сестра туженог СС1. Заоставштину баке парничних странака чине средства која су досуђена правноснажном пресудом (Првог основног суда у Београду П-27524/10 од 10.05.2011. године) чија вредност износи нешто више од 86.317,07 динара, као и права и обавезе према потврди о упису у евиденцији носилаца права на основу Закона о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације, чија је номинална вредност на дан 24.11.2014. године износила 3.850,00 динара. Сада покојна ПП учинила је поклон у корист овде туженог дана 25.05.2006. године, чији предмет је представљао предметни стан аа, чија је приближна вредност 8.747.500,00 динара, при чему вредност њених располагања у виду поклона учињеног туженом чини да је вредност њене заоставштине мања од вредности нужног наследничког удела тужиоца.

Полазећи од наведеног, првостепени суд је закључио да тужилац и

тужени по праву представљања улазе у први наследни ред, што значи да полажу право на наслеђе на по 1/3 идеалног дела заоставштине сада пок. ПП због чега нужни део сваког од њих представља 1/6 заоставштине у коју вредност је било потребно вратити поклон учињен у корист ББ. Приликом извођења закључка да је повређен нужни наследнички удео тужиоца суд је пошао од тога да је вредност имовине покојне баке парничних странака у тренутку њене смрти била вишеструко испод вредности непокретности која је предмет поклона, с обзиром на то да се стан који је предмет уговора о поклону налази у првој зони, сагласно одлуци о одређивању зона и најопремљенијих зона на територији града Београда за утврђивање пореза на имовину ("Службени лист Београда", бр.55/13, 81/14, 69/15 и 70/15) по којој квадратни метар стана у наведеној зони износи 174.950,00 динара, што за стан површине 50 м², као спорни укупно износи 8.474.500,00 динара. Наведено свакако вишеструко прелази вредност заоставштине коју чине потраживања из парнице окончане пред Првим основним судом у Београду у предмету П-27524/10, као и права и обавезе према потврди о упису у евиденцију носилаца права на основу Закона о праву на бесплатне акције и новчану накнаду. С обзиром на изложено, а у датим околностима, уз чињеницу да тужилац истиче стварно-правни захтев у погледу смањења располагања оставиље путем поклона, тим пре што је имовина оставиље која није предмет поклона расправљена у корист туженог и његове сестре (који су и сами нужни наследници оставиље), начело економичности поступка налагало је да је сувишно извођење доказа ради утврђивања такозване обрачунске вредности заоставштине у складу са чланом 48. Закона о наслеђивању, па је суд овај доказни предлог одбио. Такође, првостепени суд је одбио и предлог туженог да одреди прекид овог поступка до правноснажног окончања поступка пред Другим основним судом у Београду под пословним бројем П-9743/12 у коме се решава о захтеву овде туженог да је овде тужилац недостојан за наслеђивање заоставштине своје баке, ценећи да није реч о претходном питању за окончање ове парнице. Из изложених разлога, примењујући одредбе чланова 9, 10, 39, 40, 42, 48, 49. и 53. Закона о наслеђивању – ЗоН, донео је одлуку као у изреци побијане пресуде.

Супротно схватању израженом у жалби туженог, првостепени суд је правилно поступио када је закључио да на питање недостојности за наслеђивање пази по службеној дужности (члан 4. став 2. ЗоН), те одлучио да сам реши претходно питање – да ли су у односу на овде тужиоца испуњене претпоставке прописане одредбом члана 4. став 1. ЗоН које установљавају критеријуме по којима одређено лице не може бити наследник на основу закона или завештања или стећи какву корист из завештања (да је реч о лицу које је умишљајно усмртило оставиоца, или је то покушало; лицу које је принудом, претњом или преваром навело оставиоца да сачини или опозове завештање или неку његову одредбу или га је у томе спречило; лицу које је, у намери спречавања оставиочеве последње воље, уништило или сакрило његово завештање или га је фалсификовало односно лицу које се теже огрешило о законску обавезу издржавања оставиоца или му је ускратио нужну помоћ). С тим у вези правилан је и његов закључак да ниједан од изведених доказа не говоре у прилог недостојности тужиоца за евентуално наслеђивање по основу

Гж-7085/16

права на нужни део. У том смислу, другостепени суд дели становиште првостепеног суда да тужени није предложио доказе у прилог својих тврдњи због чега се овим наводима жалбе суштински не доводи у сумњу правилност закључка на коме је побијана одлука у овом делу заснована. Следом реченог, како је првостепени суд сам решио претходно питање, у смислу члана 12. став 1. ЗПП, то је правилно поступио и када је одбио предлог туженог за прекид предметне парнице до окончања поступка пред Другим основним судом у Београду у предмету П-9743/12.

Међутим, одлука првостепеног суда о истакнутом захтеву не може се прихватити, јер се не може сматрати да је на чињенице које су утврђене у поступку који је претходио доношењу побијане одлуке, а које ни међу странкама нису биле спорне, првостепени суд правилно применио материјално право.

Наиме, првостепени суд је побијану одлуку донео с позивом на одредбе чланова 9, 10, 39, 40, 42, 48, 49. и 53. ЗоН ("Службени гласник РС", бр.46/95), као основног акта који уређује ову грађанско-правну материју, па и конкретан институт права на нужни део. Тим одредбама прописано је шта се сматра нужним делом, ко су нужни наследници, у ком случају постоји повреда нужног дела, ко су дужници нужног наследника, те каква је природа права на нужни део. Повреда нужног дела постоји ако је вредност оставиочевих завештајних располагања и поклона учињених нужном наследнику или лицу уместо кога овај долази на наслеђе мања од вредности наследниковог нужног дела (члан 42). Доносећи побијану одлуку првостепени суд је заправо пропустио да правилно примени одредбу члана 43. наведеног закона која је по мишљењу другостепеног суда одлучна за одлуку о истакнутом захтеву тужиоца. Поменутом одредбом, која одређује природу права на нужни део, прописано је да нужном наследнику припада новчана противвредност нужног дела – облигационо право (став 1), а да на захтев нужног наследника суд може одлучити да овом припадне одређени део ствари и права који чине заоставштину – стварно право (став 2), све ово само за случај да оставилац у завештању није одредио природу нужног дела (став 3).

У случају повреде нужног дела, нужни наследник је овлашћен да подигне посебну тужбу у парничном поступку којом тражи смањење (редукцију) завештајних располагања и повраћај поклона ради намирења његовог нужног дела. Међутим, оно што је првостепени суд пренебрегнуо када је доносио ожалбену пресуду јесте да је правна природа нужног дела облигационоправна, што недвосмислено произлази из цитиране одредбе члана 43. став 1. ЗоН, иако је нужни наследник овлашћен да истакне и стварноправни захтев за признање нужног наследног дела (члан 43. став 2). Следом реченог, тумачењем наведене одредбе закона долази се до закључка да право да се тужбом захтева одређени део ствари и права које чини заоставштину није безусловно, већ у сваком конкретном случају мора да се процени да ли су се стекли разлози за признање нужног дела као стварног права. Стога су могућности постављања захтева за подмирење нужног дела (облигационоправног и стварноправног) постављене алтернативно, по принципу искључивости, уз законску претпоставку у корист захтева облигационоправне природе. На овакав закључак упућује и језичко

Гж-7085/16

тумачење наведене одредбе, те израз који је употребио законодавац ("суд може"), што све јасно указује на обавезу суда да испита и утврди да ли су се стекли услови за признање нужног дела као стварног права и његов преображај из облигационоправног у стварноправни, јер у противном закон не би садржао овакву формулацију.

Следствено изложеном, имајући на уму предмет овог спора другостепени суд је пошао од чињеничних навода на којима је заснован тужбени захтев, будући да они представљају основ захтева тужиоца. У том смислу, ценећи наводе тужбе (од 11.07.2011. године), затим достављених поднесака тужиоца (од 21.10.2011. и 09.11.2015. године), те наводе са одржаних рочишта за главну расправу (23.01.2012, 15.04.2013, 28.04.2015. и 04.04.2016. године) овај суд је дошао до закључка да тужилац, на коме је био терет доказивања чињенице да су испуњени услови за преображај облигационоправне у стварноправну природу није изнео ниједан навод, па самим тим ни приложио или предложио извођење одговарајућих доказа, који би оправдали усвајање преображеног захтева. Оваква обавеза тужиоца произлази из одредаба члана 7. ЗПП којима је, поред осталог, установљена дужност странака да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтеве и да предложе доказе којима се те чињенице утврђују (став 1); пошто суд разматра и утврђује само чињенице које су странке изнеле и изводи само доказе које су странке предложиле, ако законом није другачије прописано (став 2.), а суштински исто је прописано и одредбом члана 228. ЗПП. Пропуст тужиоца да у конкретном случају поступи у смислу цитираних законских одредаба санкционисан је правилима о терету доказивања, садржаним у одредбама члана 231. ЗПП којима је прописано да ако суд на основу изведених доказа (члан 8) не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању чињенице примениће правила о терету доказивања (став 1), при чему странка која тврди да има неко право сноси терет доказивања чињенице која је битна за настанак или остваривање права, ако законом није другачије прописано (став 2).

Код таквог стања ствари, а имајући на уму стање у спису, то недвосмислено следи да у поступку који је претходио доношењу побијане одлуке тужилац није изнео тврдње и доказе које би говориле у прилог томе да је пок. ПП учињеним располагањем у корист туженог угрозила положај овде тужиоца, а што је био дужан како би успео са овако истакнутим захтевом. Стога, у одуству чињеница и доказа на околност да је нужни наследник живео и привређивао са пок. баком, да је бринуо у њој, да су његове личне и материјалне прилике такве да оправдавају преображај (болест, недостатак услова за живот и сл.), као и да је располагање учињено у корист трећег лица (а не члана породице), при чему је располагано добрима (имовином) наслеђеном од предака, следи да нису били испуњени законски услови да се по основу права на нужни део утврди да је тужилац сувласник са уделом од 1/6 на спорном предмету поклона. Дакле, само у описаним околностима би заштитно правило којим се дозвољава преображај природе нужног дела имало смисла, јер је очигледно да би у таквој ситуацији исплата новчане противвредности оваквом нужном наследнику евентуално угрозила његово привређивање, лечење, дотадашњи живот на породичној имовини и слично. Како у конкретном случају

Гж-7085/16

наведне одлучне чињенице нису биле основ захтева, нити су у погледу њих извођени одговарајући докази, другостепени суд је оценио да овако постављени захтев не може уживати пружање тражене судске заштите, а како је то погрешно закључио првостепени суд.

С обзиром на заузето становиште овог суда, а имајући на уму превасходно постављени тужбени захтев, без утицаја су наводи којима се указује да је у првостепеном поступку било потребно извести доказ вештачењем на околност обрачунске вредности заоставштине пок. ПП, због чега се овим наводом жалбе потпуност чињеничног утврђења у том делу, не доводи у сумњу.

Применом члана 401. тачка 3. у вези са чланом 165. став 2. ЗПП, преиначена је и одлука о трошковима парничног поступка, у смислу одредбе члана 153. став 1, а с обзиром на успех туженог ББ у овој парници. Стога је тужилац обавезан да туженом накнади трошкове у укупном износу од 98.250,00 динара од чега за састав тужбе и једног образложеног поднеска износ од по 11.250,00 динара, за заступање од стране пуномоћника из реда адвоката на четири одржана рочишта износ од по 12.750,00 динара, за приступ пуномоћника на једно недоржано рочиште износ од 9.750,00 динара и за састав жалбе од 15.03.2012. године износ од 15.000,00 динара. Трошкови су одмерени применом Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, важеће у време доношења првостепене пресуде.

Из изложених разлога, Апелациони суд у Београду је, на основу одредаба чл. 401. тач. 2. и чл. 394. тачка 4. ЗПП, одлучио као у ставовима првом и другом изреке ове пресуде.

Председник већа-судија
Драгана Бољевић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић